

SZALMATAKARÁS, MINT A SZŐLŐ GYOMMENTESÍTÉSI LEHETŐSÉGE

Magyarország ökológiai adottságai szőlőtermesztésre kiválóan alkalmasak. Az évszázadok során különféle minőségileg eltérő borvidékek különültek el, melyek sajátos fajtaösszetétele a világon egyedülálló minőségi borkészítést tesz lehetővé.

Emellett a jól és szépen rendben tartott szőlő páratlan díszítő hatású is. A szőlő növényvédelmében a gyomszabályozás szerepe alulmarad a kórokozók és kártevők elleni védekezés jelentőségénél, ennek ellenére ezen ültetvények gyommentesítése jelentős problémát okozhat a természetben. Ennek megoldására több lehetőség áll rendelkezésre: a sorközök művelése kézenfekvő és egyszerű megoldás, azonban a sorokban a gépi művelés lehetősége korlátozott, a kézi munkaerő pedig amellet, hogy drága korlátozottan áll rendelkezésre. Emellett a talajművelésre alapuló mechanikai gyomszabályozás túlzott használata olyan veszélyekkel járhat, mint az erózió és a defláció. Konvencionális ültetvényekben nagy számmal állnak rendelkezésünkre herbicidek a gyomnövények ellen, de hatásuk és hatástartamuk nem mindig megfelelő. Harmadik lehetőség lehet a gyomosodás csökkentése a talajfelszín takarása, melyre a könnyen beszerezhető szalma jó lehetőség lehet.

Intézetünk a 2000-es évek eleje óta folytat talajtakarással kapcsolódó gyomszabályozási vizsgálatokat. Ezt a sort folytatva, 2011-2013 között került beállításra egy hajósi szőlőültetvényben az alábbi kísérlet, amelyben egy mechanikai és két eltérő vastagságú szalmatakarásos gyomszabályozási eljárás kerül összehasonlításra.

A szőlő gyomszabályozás szempontjából évelő monokultúrának tekinthető. Az integrált és az ökológiai szemlélet alapján a szőlőben megtalálható növényeknek csak egy részét tekintjük „nem kívánatosnak”, azaz gyomnövénynek. A hasznos növények sekélyen gyökereznek, a vízre és tápanyagra nem túl igényesek (pl. pásztorfű, egérárpa, árvacsalán fajok, tyúkhúr). Gyökérzetük a talajt felszínesen szövi át, ezért a szőlőnek nem jelentős konkurensei. Betakarják a talajt, védik az eróziótól, deflációtól, az erős napsugárzástól, és gátolják más, lényegesen agresszívabb gyomok kelését, betelepődését. A gyomnövények sokszínűsége életteret biztosít a hasznos élő szervezeteknek. Mivel ezek a növények nem jelentenek konkurenciát a szőlő számára, így nem feltétlenül szükséges a rendszeres gyomirtásuk.

A konkurens növények közé olyan fajok sorolhatóak, melyeknek többnyire mélyen elhelyezkedő gyökérrendszerük van, ezzel a szőlő számára közvetlen konkurenciát jelen-

GYOMSZABÁLYOZÁS / GYOMNÖVÉNY	TAVASZI FELMÉRÉS			NYÁRI FELMÉRÉS		
	Mechanikai művelés	Szalmatakarás		Mechanikai művelés	Szalmatakarás	
		10 cm	15 cm		10 cm	15 cm
	Borítási %					
Téli és kora tavaszi egyévesek						
– árvacsalán fajok	4,82	–	–	–	–	–
– pásztorfű	1,85	–	–	–	–	–
– tyúkhúr	13,38	–	–	–	–	–
Nyári egyévesek						
– betyárkóró	–	–	–	1,65	1,57	–
– disznóparéj fajok	1,05	–	–	6,93	4,02	–
– kakaslábű	–	–	–	15,12	14,03	1,85
– keszegsaláta	6,30	–	–	–	–	–
– kövér porcsin	–	–	–	11,28	1,02	–
– libatop fajok	1,98	–	–	9,10	2,28	0,58
Évelők						
– angolperje	1,90	–	–	–	–	–
– fekete üröm	–	–	–	2,60	–	–
– folyondár	5,85	3,15	–	16,57	11,78	5,50
– parlagfű	–	–	–	1,57	–	–
– tarackbúza	–	–	–	4,37	–	–
Gyomfajok száma (db)	8	1	0	9	6	3
Gyomborítás összesen	37,13	3,15	0,00	69,18	34,70	7,93

A 2011-2013. évi gyomfelvételezések átlagos eredményei

(Fotó: urbanwinegrower.wordpress.com)

tenek. Intenzív fejlődésük víz- és tápanyag-konkurenciához vezet (pl. laboda, disznóparéj, libatop vagy aranyvessző fajok, kakaslábfű, batyárkóró, siska nádtippan, tarackbúza).

A 2011 és 2013 között folytatott vizsgálatainkat egy 7-9 éves hajósi termő Kékfrankos szőlőültetvényben végeztük. A felvételezett területen a sorok alatti sávban háromféle gyomszabályozási mód került alkalmazásra: mechanikai gyomszabályozás, 10 cm-es szalmatakarás és 15 cm-es szalmatakarás. A szalma szétszórása kézzel történt mindhárom vizsgálati év tavaszán. A mechanikai gyomszabályozást sorajlművelő géppel és kiegészítő horolással, a gyomok növekedésének gyorsaságát figyelembe véve végezték el évente 4-5 alkalommal. A csapadék

eloszlása és mennyisége eltért a három vizsgált évben. 2011-ben 330 mm, 2012-ben 473 mm, 2013-ban 599 mm hullott.

HATÁS A GYOMOSODÁSRA

2011-ben a tavaszi felvételezéskor a mechanikai művelésű területet fajgazdagság, és nagy gyomnövény-borítás jellemezte. Az évelő folyondár és angol perje mellett a téli egyévesek és a keszegsaláta volt jelen. A 10 cm-es szalmatakarás csak a folyondárnak adott teret, míg a 15-cm-es szalmatakarás megszüntette a gyomosodást. Nyár végéig mindhárom területtípus nyári egyévesekkel fertőződött, melyek a mechanikai művelés után az összterület felét, a sekélyebb, illetve a vastagabb szalmatakarás után a terület 20, illetve 2,6 százalékát tették ki. Hasonló tendencia mutatkozott a folyondár esetében is.

A 2012. évi tavaszi felméréskor szintén a téli egyéves gyomok voltak legnagyobb mértékben jelen a mechanikailag művelt területen. További hasonlóság, hogy a folyondár csak a 10 cm-es talajtakarást volt képes átnőni, míg a 15 cm-es szalmaréteggel takart terület gyommentes volt. Nyár végéig a gyomosodás mértéke mindhárom területen nőtt, mely a mechanikai művelés után alacsonyabb, a két szalmatakarásos területen kissé magasabb volt, mint a 2011-ben tapasztaltak. A vastagabb szalmaréteg sem adott teljes védelmet a szaporító gyökeres folyondár, és a nyári egyéves fehér libatop és kakaslábfű ellen.

2013 tavaszán is hasonló fajösszetételt tapasztaltunk, de a lehullott több csapadék következtében magasabb gyomborítás jellemezte a mechanikai művelésű és a 10 cm-es szalmatakarású parcellákat. Mellettük a vastagabb (15 cm) szalmaréteg továbbra is teljes gyommentességet adott. Nyár végéig a mechanikailag művelt terület gyomborítottsága közel 80% volt. A korábbi években tapasztalt fajok mellett a tarackbúza is elterjedt, mely szoros összefüggésbe hozható a többszöri sekély talajműveléssel. A 10 cm-es talajtakarás a fajszegényebb növényzet mellett is a korábbi évekhez hasonló borítottságot mutatott. Vezető szerepe a kakaslábfűnek volt. A 15-cm-es talajtakarás után csak a folyondár volt képes kifejlődni.

Mélyebb statisztikai vizsgálatok alapján alátámasztható, hogy mind a tavaszi, mind a nyár végi felvételezési időpontokban igazolható a különbség a mechanikai művelés és a szalmatakarásos rendszerek között. A vastagabb (15 cm) szalmaréteg többlet hatása azonban csak nyár végére válik jelentőssé. E mellett meg kell állapítani, hogy a vizsgált területek fajgazdagsága szoros összefüggésben van az összes gyomborítással.

Kísérleteink alapján elmondható, hogy a szalmatakarásos talajművelés a mechanikai műveléshez képest eltérő gyomösszetételt eredményez és hatékonyan alkalmazható az ültetvények gyomszabályozására. A szalmaréteg vastagságát minden esetben az ültetvényre jellemző gyomflóra ismeretében szükséges meghatározni.

Köszönetnyilvánítás: a kutatás a Kutató Kari Kiválósági támogatás – Research Centre of Excellence – 9878/2015/FEKUT támogatásával valósult meg.

ZALAI MIHÁLY – SZLOVÁK PÁL – DORNER ZITA
Szent István Egyetem, Mezőgazdaság-
és Környezettudományi Kar,
Növényvédelmi Intézet

Bardócz Zsuzsanna:

Génjeink harca

a XXI. század kihívásaival

Az egészség, a táplálék, és a környezet kapcsolata a mezőgazdasággal

A szerzőt nem kell bemutatni Tisztelt Partnereinknek, hiszen férjével, Pusztai Árpád professzorral együtt a biogazdálkodás pártolói. A génmódosított növények táplálkozási kockázataira ők hívták fel elsők között a világ figyelmét. A kis könyv ezzel is, továbbá a táplálék elszegényedésével, illetve a jó válaszokkal is érdemben foglalkozik.

Ára: 1500 Ft/példány postaköltséggel.

A könyv korlátozott számban áll rendelkezésre, de érdeklődés esetén újranyomtatható. Megrendelhető a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft.-nél:

1535 Budapest, Pf. 800 • E-mail: info@biokontroll.hu